

Kamer der Volksvertegenwoordigers

BUITENGEWONE ZITTING 1954.

5 MEI 1954.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van het kiesstelsel.

TOELICHTING

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Ons kiesstelsel beantwoordt niet meer ten volle aan de uiterst ver gedreven politieke opleiding van de kiezer; de vereisten van het democratisch stelsel vragen dan ook een aanpassing.

Die noodzaak blijkt, enerzijds, uit het steeds stijgend gebrek aan belangstelling van het kiezerskorps voor 's lands zaken en, anderzijds, uit de steeds dringender pogingen van het Parlement om daarin verbetering te brengen.

Wij citeren :

voorstel Michaux	14-11-35
voorstel Philippart	30-11-38
voorstel de Dorlodot	1946
voorstel Charpentier	1947
voorstel Lahaye	11-12-51
voorstel Saint-Remy	13-10-53
voorstel Lahaye	27-10-53
voorstel Charpentier	10-11-53
voorstel Lahaye	25-11-53

Het ogenblik is thans gekomen om voordeel te trekken uit al die pogingen en studiën en om een voorstel op te maken dat een billijk evenwicht tussen alle organen van ons politiek leven tot stand brengt. Bedoeld voorstel zal tevens, doch dan in bijkomende orde, de techniek van onze kieswetten verbeteren, door eenmaking en vereenvoudiging van de stelsels.

Het ligt geenszins in onze bedoeling de rol van de partijen te beperken en de comités te bestrijden. Wij aanvaarden hun gezag als een feit, dat zo oud is als het politieke leven zelf, en dat alle eerbied verdient, aangezien het de voorrang van de idealen op kwesties van persoonlijke aard in de hand werkt. Het wordt trouwens stilzwijgend doch duidelijk door onze gehele wetgeving erkend.

Ons enig doel is precies aan ieder orgaan van ons politiek leven zijn doelmatigste werking te verzekeren, mits ieder de opdracht en de rol van de anderen nauwgezet eerbiedigt.

Chambre des Représentants

SESSION EXTRAORDINAIRE 1954.

5 MAI 1954.

PROPOSITION DE LOI

portant modification du régime électoral.

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Notre système électoral ne correspond plus exactement à la formation politique extrêmement poussée de l'électeur; les nécessités du régime démocratique demandent donc une adaptation.

Cette nécessité est soulignée, d'un côté, par la désaffection croissante du corps électoral envers la chose publique mais, d'un autre côté, par les tentatives de plus en plus pressantes de redressement de la part du Parlement.

Citons :

proposition Michaux	14-11-35
proposition Philippart	30-11-38
proposition de Dorlodot	1946
proposition Charpentier	1947
proposition Lahaye	11-12-51
proposition Saint-Remy	13-10-53
proposition Lahaye	27-10-53
proposition Charpentier	10-11-53
proposition Lahaye	25-11-53

Le moment est venu de tirer profit de tous ces essais et études et de formuler une proposition réalisant un juste équilibre entre tous les organes de notre vie politique. Proposition qui, en même temps mais à titre accessoire, améliorera la technique de nos lois électorales par l'unification et la simplification des systèmes.

Nous n'avons aucune prétention de réduire le rôle des partis et de combattre les comités. Nous acceptons leur autorité comme un fait, aussi ancien que la vie publique elle-même. Fait hautement respectable puisqu'il favorise la prédominance des idéaux sur les questions d'ordre personnel — ce fait est d'ailleurs implicitement mais nettement reconnu par toute notre législation.

Notre seul but est exactement d'assurer à chacun des organes de notre vie publique son fonctionnement le plus efficace dans le respect scrupuleux par chacun de la mission et du rôle des autres.

Het gebrek aan harmonie tussen de graad van opleiding van de kiezer en de techniek van onze kieswetten ligt in het feit dat deze, in plaats van zonder meer aan de partijorganisaties een billijke voorrang bij het vaststellen van de volgorde van voordracht en een redelijk recht van toezicht op de eerbiediging van de programma's door de gekozenen te verlenen een volstreekte verstarring van bedoelde volgorden tot stand brengen, die nochtans zonder voldoende voorafgaande waarborgen worden vastgesteld. Het is alleen dit volstrekt karakter van de bevoegdheid der comités dat wij aan de kaak stellen, waardoor de kiezer ieder mogelijkheid wordt ontnomen om een persoonlijk oordeel over de keuze van de kandidaten te vellen. Welnu, die mogelijkheid moet in onze organisatie geboden worden. Ons volk is in staat een gezond oordeel te vellen.

Uit de reacties tegen vroegere voorstellen blijkt welke klippen moeten vermeden worden. Zij hebben de bevoegdheden van de comités willen afschaffen, in plaats van het volstrekt karakter er van eenvoudig te verzachten. Daardoor werd het evenwicht verstoord.

Uit dit voorstel worden alle buitensporigheden geweerd. Het raakt dus :

- 1) noch aan het recht van de partijen om de kandidaten te groeperen en te accrediteren;
- 2) noch aan het recht om de volgorde van hun voordracht aan de kiezers vast te stellen;
- 3) noch zelfs aan het beginsel van de bevoorrechte toewijzing van sommige stemmen aan de door die volgorde begunstigde kandidaten.

Het zal zich er toe beperken, dit laatste punt te regelen en te ordenen.

Eigenlijk kan dit voorrecht, dat hier alleen wordt bedoeld en dat slechts zal worden gemilderd, worden ingedeeld als volgt :

- a) bevoorrechte toewijzing van sommige stemmen aan begunstigde kandidaten;
- b) een bijzondere groeperingsmacht toegekend aan die stemmen.

Aangezien die twee voorrechten in het brandpunt van onze belangstelling staan, moeten wij ze nauwkeurig omschrijven :

a) Bevoorrechte toewijzing :

Het geldt hier, in concrete vorm, het stelsel dat betrekking heeft op het hoofdvakje.

In rechte, gaat het over de toekenning aan vooraf door de organisaties aangeduide kandidaten, van alle niet uitdrukkelijk door de kiezer aan andere kandidaten toegekende stemmen.

Aan deze stemmen wordt een onderstelde betekenis van persoonlijke waarde gegeven ten voordele van de bevoorrechte kandidaten. Men beschouwt ze als totale goedkeuring van de volgorde van voordracht.

b) Groeperingsvoorrecht :

Bovendien wordt aan deze stemmen een groeperingsmacht toegekend die wordt ontzegd aan de andere (namelijk aan de voorkeurstemmen).

Die partijstemmen vormen immers een reserve die, in de voordrachtsorde, geheel ter beschikking wordt gesteld van de eerste kandidaat, die daaruit juist het aantal stemmen haalt dat hij nodig heeft, daarna van de tweede kandidaat, die op dezelfde manier tewerk gaat, en zo verder tot alle stemmen opgebruikt zijn.

Le manque d'harmonie entre le degré de formation de l'électeur et la technique de nos lois électorales consiste en ce que celles-ci au lieu de se borner à assurer aux organisations de parti une juste prééminence dans l'établissement des ordres de présentation et un droit de regard équitable quant au respect des programmes par les élus, créent une inamovibilité absolue des dits ordres de présentation établis cependant sans garanties préliminaires suffisantes — ce n'est que ce caractère absolu attaché au pouvoir des comités que nous reprochons — caractère absolu qui ne laisse aucune place à la manifestation du jugement personnel de l'électeur quant au choix des candidats. Or, ce jugement doit trouver place dans notre organisation, notre peuple est capable de saine appréciation.

Les réactions antérieures nous montrent dans les raisons de leur échec les écueils à éviter. Elles ont voulu supprimer les pouvoirs des comités au lieu de tempérer simplement leur caractère absolu, c'était dépasser le point d'équilibre.

La présente proposition se garde de tout excès et ne touchera donc :

- 1) ni au droit des partis de grouper les candidats et de les accrediter;
- 2) ni à celui de fixer l'ordre de leur présentation à l'électeur;
- 3) ni même au principe de l'attribution de faveur de certaines voix aux bénéficiaires de cet ordre.

Elle se limitera à réglementer et ordonner ce dernier point.

En fait, ce privilège, qui sera seul visé et seulement tempéré, se subdivise actuellement en :

- a) une attribution par faveur de certaines voix à des candidats privilégiés;
- b) une force de groupement particulière accordée aux dites voix.

Puisque ces deux privilèges sont le centre de nos préoccupations, définissons-les exactement :

a) L'attribution de faveur :

En concret il s'agit du régime localisé dans la case de tête.

En droit, il s'agit de l'attribution à des candidats pré-désignés par les organisations, de toutes les voix non attribuées expressément par l'électeur à d'autres candidats.

On attache à ces votes une signification présumée de valeur personnelle en faveur des candidats privilégiés. On les interprète comme valant approbation totale de l'ordre de présentation.

b) Le privilège de groupement :

Par surcroît on accorde à ces voix une force de groupement refusée aux autres (c'est-à-dire aux votes de préférence).

En effet, ces votes de parti entrent dans une cagnotte, cette cagnotte est mise tout entière à la disposition, dans l'ordre de présentation; du 1er candidat qui y puise strictement ce dont il a besoin — puis du 2^d qui fait de même et ainsi de suite, jusqu'à épuisement.

De uitslag zelf van de verkiezing bepaalt dus op zeer onlogische wijze deze toekenning van stemmen, en die automatisch erdoor wordt gewijzigd.

Welnu, een toekenning, bij voorkeur, van bovenaan de lijst uitgebrachte stemmen moet desondanks behouden blijven. Waarop zou het anders uitlopen?

Want de partijen betreft, naar de anarchie.

Wat de kiezers betreft, zou het hun onmogelijk vallen voor een program te stemmen zonder zich om de mensen te bekommeren en hun volledig vertrouwen in hun partijorganisatie tot uiting te brengen.

Van het standpunt van de gekozenen uit, indien de afschaffing van de toekenning gepaard gaat met het behoud van het hoofdvakje, zou een te grote macht verleend worden aan de minderheid, die gebruik zou maken van de voorkeurstem. (een comité, een beperkte groep zou worden vervangen door een andere even beperkte groep). Indien dit gepaard gaat met de afschaffing van dat hoofdvakje, zou men verplicht zijn een te groot aantal stemmen op goed geluk af toe te kennen aan een naam, zonder overwegende redenen.

Indien men echter de bevoorrechte toekenning laat bestaan, moet ze gereguleerd worden, want, even onrechtvaardig en onlogisch als het verbod om een volstrekt vertrouwen te betuigen, is het dit vertrouwen in alle gevallen te veronderstellen.

Er moet dus een onderscheid worden gemaakt, wat wij dan ook zullen doen; aldus komen wij tot het eerste punt van ons hervormingsvoorstel.

1) Splitsing van het hoofdvakje.

Vermits in het hoofdvakje twee soorten stemmen worden uitgebracht, past het deze te scheiden.

Dit kan gebeuren door een raming te maken van het aantal kiezers van elk dezer twee categorieën, door volgende redenering toe te passen: $x\%$ van de bovenaan bp de lijst uitgebrachte stemmen zijn afkomstig van kiezers die zich niet aan de volgorde gelegen laten en komen dus niet in aanmerking ten gunste van die volgorde; $y\%$ van dat stemmenaantal tonen aan dat de volgorde wordt aanvaard, en er dient dus dezelfde waarde aan gehecht als vroeger.

Die oplossing biedt het voordeel dat niet wordt geraakt aan de uiterlijke vorm van de stembiljetten, maar levert het bezwaar op, dat slechts grosso modo wordt geschat, wat nauwkeurig kan worden geteld.

Wij zijn dus voorstanders van een splitsing van het hoofdvakje, waardoor een ieder in de mogelijkheid wordt gesteld de juiste betekenis van zijn stem te doen uitschijnen: wie de vooraf vastgestelde volgorde goedkeurt, stemt in het vakje met de vermelding « volgorde aangenomen », wie aan de kwestie geen belang hecht, stemt in dat met de vermelding « geen voorkeur ».

Ligt er bovendien geen bezwaar in het feit dat de kiezer, door dit stelsel vóór de noodzakelijkheid geplaatst een keuze te doen, wellicht zal aarzelen, zich vergissen of zelfs een ongeldig stembiljet afgeven?

Aarzelen: de betekenis van elk vakje is duidelijk vermeld.

Zich vergissen: dit kan geen erge gevolgen hebben, aangezien de eigenlijke strekking van de stemming behouden blijft.

Ongeldig maken van stembiljetten: daarin wordt door de tekst voorzien; geen enkele ongeldigheid is uit dien hoofde mogelijk. Het stelsel zal er zelfs toe bijdragen de vroegere oorzaken van ongeldigheid haast volledig te doen verdwijnen.

De moeilijkheid is dus louter denkbeeldig, en vergissingen zijn uitgesloten, behalve misschien — en dan nog zonder ernstige gevolgen — vanwege enkele achterliken, wat alleszins geen voldoende reden is om aan de massa nog langer een essentieel deel van haar rechten te ontfemen.

C'est donc le résultat même de l'élection qui détermine de façon très illogique cette attribution et qui, par conséquent, est automatiquement corrigé par elle.

Or, il faut malgré cela laisser une attribution par préférence des voix de tête de liste. Sinon, à quoi aboutirions-nous?

Au point de vue partis, l'anarchie.

Au point de vue électeurs à l'impossibilité de voter pour un programme sans s'inquiéter des hommes ainsi que de manifester à son organisation de parti une confiance totale.

Au point de vue élus — si la suppression de l'attribution s'accompagne du maintien de la case de tête, trop grande puissance donnée à la minorité qui userait du vote de préférence (un comité, un groupe restreint, serait remplacé par un autre groupe tout aussi restreint). Si elle s'accompagne de la suppression de cette case se serait alors l'attribution au hasard d'un trop grand nombre de votes obligés de s'attacher à un nom sans raison majeure.

Mais s'il faut laisser subsister l'attribution par préférence il faut la régler, car aussi injuste et illogique que l'interdiction de marquer une confiance absolue est de la présumer en tous cas.

Il y a donc une distinction à faire. Nous la ferons et par là nous entrons dans le premier point de notre proposition de réforme.

1) Le dédoublement de la case de tête.

Puisque deux sortes de votes se portent en case de tête, séparons-les.

Nous pourrions le faire en évaluant le nombre exact des électeurs de chacune de ces deux catégories et en disant: des voix recueillies en tête de liste $x\%$ ont une signification de désintéressement de l'ordre de présentation et nous ne les comptons pas au bénéfice de celui-ci; $y\%$ ont une signification d'adoption de cet ordre, nous les comptons comme par le passé.

Cette solution aurait l'avantage de ne rien toucher à la présentation matérielle du bulletin, mais l'inconvénient d'évaluer grosso modo ce qui peut être exactement compté.

Nous optons donc pour un dédoublement de la case de tête, ce qui permettra à chacun de marquer la nuance exacte de son vote; s'il veut l'ordre préétabli, il votera dans la case indiquée « ordre adopté » s'il s'en désintéresse, dans celle indiquée « sans préférence ».

N'y a-t-il pas un inconvénient à ce système dans le fait que créant la nécessité d'un choix, l'électeur pourrait hésiter et peut-être se tromper ou encore remettre un bulletin nul?

Hésiter: le sens de chaque point est clairement indiqué. Se tromper: aucune conséquence bien fâcheuse, l'essentiel de la signification du vote reste le même.

Provoquer des nullités: le texte le prévoit; aucune nullité ne sera possible de ce chef, nous en profiterons même pour réduire quasi à néant les causes de nullités anciennes.

La complication est donc purement apparente, l'erreur impossible sauf, peut-être, et cela sans conséquence grave, pour quelques êtres frustrés, ce qui ne serait en tous cas pas une raison pour continuer à priver la masse de l'essentiel de son droit.

2) De verdeling van de stemmen « volgorde aangenomen » volgens een vooraf vastgesteld degressief stelsel.

Het tweede middel om meer evenwicht te brengen in het stelsel is de uitschakeling van de ongelijkheid, die voortvloeit uit het feit dat de partijstemmen kunnen worden samengevoegd in een soort « pot »; dit slaat echter niet meer rechtstreeks op de kiezer, maar alleen op de berekeningen en de verdeling.

Wij merken hierbij op dat de voorgestelde normalisatiepoging niet tegen de comité's is gericht, aangezien zij integendeel in beide richtingen invloed uitoefent, en in sommige gevallen de toestand in het voordeel van bedoelde comité's doet keren, tegen de individualistische kiezers in, wanneer deze zo weinig talrijk zijn dat hun stemming niet kan beantwoorden aan een werkelijke strekking bij de openbare mening; iets wat met het huidige stelsel soms gebeurde, nadat de « pot » was opgebruikt.

Waar in de toekomst elke groep, die belangrijk genoeg is in evenredigheid met al de betrokken factoren (aantal te verkiezen mandatarissen — plaats van de kandidaat — cijfer van de lijst), zonder enige twijfel invloed zal uitoefenen op de rangschikking, zullen wij daarentegen nooit meer vóór verrassingsuitslagen worden geplaatst die berusten op een onbeduidend aantal stemmen, of zelfs op fracties van stemmen zoals het bij de gemeenteraadsverkiezingen kon gebeuren, of nog op stemmen die worden versnipperd ten nadele van volledige stemmen.

3) Eenmaking van de kiesstelsels.

Dit deel van ons voorstel raakt niet meer de beginselkwesties, maar heeft vooral betrekking op de techniek. Wij zijn van oordeel dat de bestudering van de kieswetten moet worden te baat genomen om enkele hervormingen in te voeren, waarvan de praktijk onbetwistbaar het nut heeft doen uitschijnen. Eerst en vooral is er geen reden voor het bestaan van verschillende stelsels, wat toch slechts verwarring en een hoog percentage ongeldige stembriefjes tot gevolg heeft. Derhalve stellen wij voor, de wijze van stemmen voor de verschillende verkiezingen eenvormig te maken, zodat het mogelijk wordt een vast en eenvoudig parool te geven met absolute waarde, bij voorbeeld: « Maakt één enkel bolletje zwart ». Deze eenmaking zou moeten gepaard gaan met de hiernavolgende bijkomende hervormingen:

4) Afschaffing van de afzonderlijke lijsten van opvolgers.

Wat ware eenvoudiger en rechtvaardiger, dan als opvolgers te beschouwen, na een enige verdeling, de kandidaten die na de gekozenen het grootste aantal stemmen hebben behaald. Waarom aan een kandidaat, die als titelvoerende aan het einde van de lijst staat, als opvolger nog een nieuwe kans geven dank zij een tweede verdeling, of door middel van afzonderlijke lijsten gekozenen aanwijzen, die eventueel hun zetel te danken hebben aan een toeval, hoewel de kiezers hun weinig aandacht hebben geschonken?

5) Afschaffing van de mogelijkheid tot panacheren.

Hiervan wordt in feite haast geen gebruik gemaakt. Er vloeien bij de opneming enorme moeilijkheden uit voort, en het heeft geen zin te stemmen voor twee mandatarissen, van wie de ene « ja » zegt en de andere « neen » bij elke belangrijke kwestie.

6) Afschaffing van de veelvoudige voorkeurstemmen.

Het stelsel van verschillende voorkeurstemmen, dat bij de gemeenteverkiezingen wordt toegepast, zou aantrekkelijk kunnen lijken, als middel om het verval van de voorkeur-

2) La répartition des votes « ordre adopté » suivant un système dégressif préétabli.

Notre second moyen de rejoindre le point d'équilibre est de supprimer l'inégalité qui consiste dans le pouvoir donné aux votes de parti de faire masse ou cagnotte, ceci ne vise plus directement l'électeur mais uniquement les calculs et répartitions.

Remarquons que l'œuvre de normalisation proposée est si peu dirigée contre les comités qu'elle s'exercera au contraire dans les deux sens et rectifiera parfois la situation en leur faveur contre les électeurs individualistes si ceux-ci sont trop peu nombreux pour que leur manifestation corresponde à une tendance réelle de l'opinion, ce qui dans le régime actuel arrivait parfois après épuisement de la cagnotte.

Si à l'avenir tout groupe important et proportionné à tous les facteurs en cause (nombre à élire — position du candidat — chiffre de la liste) est assuré d'avoir un certain effet de déclassement, par contre, plus jamais nous n'aurions de résultat surprise acquis par un nombre infime de voix ou même une fraction de voix comme il pouvait se faire en matière communale ou par des voix fractionnées au détriment de voix pleines.

3) L'unification des systèmes électoraux.

Cette partie de notre proposition ne touche plus aux questions de principe mais relève avant tout de la technique. Nous estimons devoir profiter de la mise à l'étude des lois électorales pour présenter quelques réformes que la pratique a montrées être d'une utilité indiscutable — en premier lieu il n'y a aucune raison de maintenir une multiplicité de régimes cause de confusions et de nullités — nous proposons donc un mode d'expression unique du vote pour toutes les élections, de façon qui permette des mots d'ordre stables et simples de valeur absolue tel que: « noircissez un seul point ». Cette unification nous l'accompagnons des quelques réformes accessoires ci-après:

4) Suppression des listes séparées de suppléants.

Quoi de plus simple et de plus juste que de considérer comme suppléants, après une unique répartition, les candidats les plus favorisés après les élus. Pourquoi permettre à un candidat reporté en fin de liste comme titulaire de reprendre chance comme suppléant grâce à une seconde répartition, ou bien par le truchement des listes distinctes de désigner des élus qui ne devront leur siège qu'à un accident alors qu'ils n'auront été considérés que distraitemment par l'électeur?

5) Suppression du panachage.

Ce mode n'est en fait pas employé. Il suscite d'énormes difficultés de dépouillement et à quoi rime-t-il de choisir à la fois deux mandataires l'un pour dire oui, l'autre pour dire non sur toute question importante?

6) Suppression des votes de préférence multiples.

Le vote de préférence multiple pratiqué en matière communale pourrait attirer comme un moyen de relever les votes de préférence de leur déchéance en leur donnant une

stemmen te keer te gaan, door er de macht van het aantal aan te verlenen, als tegengewicht tegenover de macht van de massa die aan de partijstemmen wordt toegekend.

Daartegen moet echter worden aangevoerd, dat een beginsel dat er toe strekt een ongelijkheid door een andere te vervangen uit den boze is.

— dat die veelvoudige stemming verwant is met het panacheren, want het maakt het mogelijk zijn stem in al haar fracties te gebruiken in een verdeling over verschillende lijsten. Het panacheren nu moet verdwijnen.

— dat die stemming, bij gebrek aan het panacheren, te begrijpen valt op een lijst waarop meer dan het aantal te verkiezen kandidaten worden voorgedragen, b. v. door het invoegen van de opvolgers. Maar welke moeilijkheden bij de telling en welke oorzaken van nietigheid zouden er dan niet voorkomen;

— dat het uiting van een volstrekte voorkeur onmogelijk maakt;

— dat het afspraken tegen een bepaalde kandidaat mogelijk maakt;

— dat het toeval er koning is, aangezien een verkiezing mogelijk gemaakt wordt door een fractie van stemmen of die van een kandidaat die min of meer in bijkomende orde door velen wordt aanvaard, ten nadele van een andere die in de eerste plaats doch door een geringer aantal is gekozen, of dat een kandidaat die exclusieve stemmen heeft behaald, verdrongen wordt door een andere die fracties van stemmen heeft genoten.

Geloofd men ook niet dat die stemmen elkaar onderling zullen vernietigen bij wetgevende verkiezingen, waar het aantal te verkiezen mandatarissen in verhouding tot het aantal kiezers, geringer is dan bij de gemeenteverkiezingen, wat de gegevens van het probleem wijzigt?

7) Toevoeging van de beginletters der partij onder het volgnummer.

Het lijkt gewenst de kiezer duidelijk in te lichten nopens de kleur van de partij waarvoor hij stemt, vooral indien de namen van de kandidaten op elkaar gelijken (wat soms gezocht wordt).

Dat mag echter geen aanleiding geven tot misbruiken. Vandaar beperking van de beginletters tot 4.

force de nombre destinée à contrebalancer la force de masse attribuée aux votes de parti.

Mais il faut y opposer, que le principe est mauvais qui vise à contrebalancer une inégalité par une autre:

— que ce vote multiple est lié au panachage dans son esprit car il permet d'utiliser sa voix dans toutes ses fractions dans une répartition entre listes; or, le panachage doit disparaître;

— qu'à défaut de panachage, il peut se concevoir dans une liste qui présenterait plus de candidats que le nombre à élire, par exemple, par l'incorporation des suppléants, mais alors, quelles difficultés de dépouillement et que de causes de nullité;

— qu'il rend impossible la manifestation d'une préférence absolue;

— qu'il rend possible les cabales contre un candidat déterminé;

— qu'il institue en roi le hasard car il peut assurer une élection par une fraction de voix ou celle d'un candidat plus ou moins accepté subsidiairement par beaucoup au détriment d'un autre choisi en 1er ordre mais par un nombre un peu moindre ou encore causer l'élimination d'un candidat bénéficiaire de votes exclusifs par un autre bénéficiaire de fractions.

Ne croit-on pas aussi que ces votes s'annuleraient mutuellement dans des élections législatives où le nombre de mandataires à élire est moindre que dans les communales par rapport au nombre d'électeurs, ce qui transforme les données du problème.

7) Adjonction des initiales du parti sous le numéro d'ordre.

Il semble souhaitable que l'électeur soit informé clairement de la couleur du parti qu'il choisit — surtout s'il y a des similitudes de nom (parfois recherchées) entre candidats.

Il ne faut pas que cela tourne à abus, d'où limitation des initiales à 4 lettres.

H. LAHAYE,
L. D'HAESELEER.

WETSVOORSTEL

Eerste artikel.

Op de stembiljetten die voor de verkiezingen voor de Kamer, de Senaat, de Provincie of de Gemeente worden opge maakt, wordt het bovenaan op iedere lijst geplaatste stemvakje afgeschuift en, behalve in geval van afzonderlijke candidaturen, vervangen door twee partijvakjes.

Art. 2.

Die partijvakjes hebben dezelfde vorm en dezelfde afmetingen, voorafgegaan door hetzelfde kader als dit bestemd voor de naam van de kandidaten.

In plaats van de naam van de kandidaat worden naast het

PROPOSITION DE LOI

Article premier.

Sur les bulletins de vote établis pour les élections à la Chambre, au Sénat, à la Province ou à la Commune, la case de vote placée en tête de chacune des listes est supprimée et, sauf les cas de candidatures isolées, remplacée par deux cases de parti.

Art. 2.

Ces cases de parti auront la même forme, la même dimension et seront précédées du même cadre que celui réservé à l'inscription du nom des candidats.

En place de ce nom de candidat, sera inscrit en face de

eerste van beide vakjes, de woorden « geen voorkeur » geplaatst, en naast het tweede vakje, de woorden « volgorde aangenomen ».

Beide nieuwe vakjes worden het ene onder het andere geplaatst, en van de vakjes met de namen van de kandidaten, gescheiden door een kader zonder stemvakje, met de woorden « naamstemmen ».

Art. 3.

De in het vakje « geen voorkeur » uitgebrachte stemmen worden gelijkelyk toegekend aan al de kandidaten van de lijst.

De in het vakje « volgorde aangenomen » uitgebrachte stemmen worden volgens een vooraf vastgestelde verhouding verdeeld, zoals bepaald in de volgende artikelen.

Art. 4.

Voor elke kandidaat van iedere lijst wordt een bijzonder basiscijfer bepaald. Dit cijfer wordt vastgesteld op grond van het aantal op bedoelde lijst voorgedragen kandidaten. Voor de laatste kandidaat wordt het cijfer vermeerderd met één eenheid. Aan de voorlaatste kandidaat wordt hetzelfde cijfer toegekend, vermeerderd met twee eenheden, en zo opklappend tot de eerste kandidaat.

Er wordt eveneens voor iedere lijst een kiesdeler vastgesteld, die overeenstemt met het totaal van de samentelling van alle basiscijfers van de betreffende lijst.

Art. 5.

Voor iedere lijst wordt het totaal van de in het vakje « volgorde aangenomen » behaalde stemmen gedeeld door de deler van bedoelde lijst, en aan iedere kandidaat wordt het quotiënt toegekend, vermenigvuldigd met het bijzonder basiscijfer van de betreffende kandidaat.

Na de toekening aan iedere lijst van het aantal behaalde zetels, worden de kandidaten verkozen verklaard in de volgorde die onder hen is vastgesteld door de samentelling van de hun toegekende stemmen in het vakje « volgorde aangenomen » zoals hoger vermeld, en de door hen behaalde voorkeurstemmen.

Bij staking van stemmen geldt de volgorde van voordracht.

Art. 6.

Worden voor alle verkiezingen (wetgevende, provinciale en gemeenteverkiezingen) afgeschaft :

- a) de afzonderlijke lijsten van opvolgers;
- b) de mogelijkheid tot « panacheren »;
- c) de mogelijkheid om veelvoudige voorkeurstemmen uit te brengen.

Art. 7.

Zijn opvolgers, zonder enige nieuwe berekening of nieuwe verdeling van stemmen en in de volgorde die hun bij toepassing van artikel 5 werd toegewezen, de kandidaten die niet als titelvoerenden werden verkozen, en wel tot beloop van een aantal dat overeenstemt met dit van de gekozenen, met een minimum van twee, indien het aantal voorgedragen kandidaten zulks mogelijk maakt en met een maximum van tien.

Op iedere lijst mag een aantal kandidaten worden voorgedragen dat gelijk is aan het aantal te begeben zetels, plus een aantal dat in beginsel gelijk is, doch beperkt tot een minimum van twee en een maximum van tien.

la première de ces cases les mots « sans préférence » et en face de la seconde, les mots « ordre adopté ».

Ces deux cases nouvelles seront portées l'une en dessous de l'autre et séparées des cases portant les noms des candidats par un cadre sans case de vote portant les mots « votes nominatifs ».

Art. 3.

Les votes recueillis en case « sans préférence » seront attribués par parts égales à tous les candidats de la liste.

Les votes recueillis en case « ordre adopté » seront répartis selon une proportion préfixée de la façon prévue aux articles ci-après.

Art. 4.

Il est établi pour chacun des candidats de chaque liste, un chiffre de base particulier. Ce chiffre sera établi en partant du nombre des candidats présentés par la liste en cause. Il sera pour le dernier candidat ce chiffre augmenté d'une unité; pour l'avant dernier le même chiffre augmente de deux unités et ainsi de suite, en remontant jusqu'au premier.

Il est également établi pour chaque liste un diviseur qui sera le total obtenu de l'addition de tous les chiffres de base de la liste en cause.

Art. 5.

Pour chaque liste, le total des votes recueillis en case « ordre adopté » sera divisé par le diviseur de ladite liste et il sera attribué à chaque candidat le quotient multiplié par le chiffre de base particulier du candidat en cause.

Après attribution à chaque liste du nombre de sièges obtenus par elle, les candidats seront déclarés élus dans l'ordre établi entre eux par l'addition des votes case « ordre adopté » leur attribués comme ci-dessus et des votes de préférence obtenus par eux.

En cas de parité l'ordre de présentation prévaudra.

Art. 6.

Dans toutes les élections (législatives, provinciales et communales) sont supprimées :

- a) les listes séparées de suppléants;
- b) la faculté de panacher;
- c) la faculté d'émettre des votes de préférence multiples.

Art. 7.

Seront suppléants sans aucun nouveau calcul ni nouvelle attribution de voix et dans l'ordre leur attribué par le jeu de l'article 5, les candidats non élus comme titulaires et ce, à concurrence d'un nombre égal à celui des élus, avec un minimum de deux si le nombre de candidats présentés le permet et un maximum de dix.

Chaque liste pourra présenter un nombre de candidats égal au nombre de sièges à conférer, plus un nombre en principe égal mais limité par un minimum de deux et un maximum de dix.

Art. 8.

De indieners van een lijst hebben het recht in de akte van voordracht te vragen dat op het stembiljet, onder het volgnummer dat aan de lijst wordt toegekend, de beginletters van de benaming van hun groep zouden voorkomen, bestaande uit ten hoogste vier letters.

Art. 9.

In geval van gelijk aantal lijststemmen of lijststemmen en naamstemmen op dezelfde lijst, is er geen nietigheid. De overbodige stem wordt als niet bestaande beschouwd, met inachtneming van onderstaande voorrang.

In geval van gelijkheid van naamstem en lijststem, heeft de naamstem voorrang.

In geval van gelijk aantal lijststemmen, heeft de stem op « volgorde angenommen » voorrang.

In geval van veelvuldige voorkeurstemmen, steeds op dezelfde lijst, worden deze niet aangerekend en wordt het stembiljet beschouwd als een stem in vakje « geen voorkeur ».

Onder de stembiljetten waarop een stem werd uitgebracht zijn dus alleen de gepanacheerde stembiljetten nietig.

Art. 10.

Bij Koninklijke besluiten zullen de geldende wettelijke bepalingen met deze wet in overeenstemming worden gebracht en zal het in artikel 8 bepaalde recht worden geregeld.

Art. 8.

Les déposants d'une liste auront le droit de demander dans l'acte de présentation que figurent sur le bulletin, au dessous du numéro d'ordre qui sera attribué à la liste, des initiales rappelant la dénomination de leur groupe et composées de quatre lettres au maximum.

Art. 9.

En cas de concours entre votes de liste ou bien entre votes de liste et votes nominatifs, dans la même liste, il n'y aura pas de nullité, le vote superflu étant considéré comme inexistant en respectant l'ordre de priorité suivant.

En cas de concours entre vote nominatif et vote de liste, le vote nominatif prévaudra.

En cas de concours entre votes de liste, le vote « ordre adopté » prévaudra.

En cas de pluralité de votes de préférence, toujours dans la même liste, ceux-ci ne seront pas comptés et le bulletin sera considéré comme vote « sans préférence ».

Parmi les bulletins exprimant un vote seront donc seuls nuls les bulletins panachés.

Art. 10.

Des arrêtés royaux mettront en concordance avec la présente loi les dispositions législatives en vigueur et organiseront le droit prévu à l'article 8.

H. LAHAYE.
L. D'HAESELEER.